

Організаційно-методичні засади підвищення ефективності виховної роботи в початковій школі

Семеній Наталія Олегівна¹, Головченко Анна Олександрівна²

Опубліковано	Секція	УДК
20.11.2023	Освіта/Педагогіка	373.3.015.31

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10158487>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Стаття присвячена актуальній проблемі підвищення ефективності виховної роботи в початковій школі. У роботі обґрунтовано необхідність системного підходу до організації виховної роботи, визначено основні організаційно-методичні засади її проведення.

Аналіз праць науковців доводить, що ефективність виховної роботи в початковій школі залежить від чіткого визначення її цілей і завдань, відбору змісту, форм і методів виховної роботи, від її організації та контролю. До основних організаційно-методичних засад підвищення ефективності виховної роботи в початковій школі належать: системний підхід, урахування вікових і психологічних особливостей учнів початкової школи, диференціація та індивідуалізація виховного впливу, співпраця педагогів, учнів і батьків. Стаття містить відомості щодо конкретних рекомендацій реалізації цих засад у практичній діяльності. Основний акцент зроблено на застосуванні сучасного онлайн-сервісу Padlet у виховній роботі з молодшими школярами, визначено його переваги та надано методичні рекомендації щодо застосування у виховній роботі вчителя початкової школи.

Ключові слова: інтернет-ресурси, виховна робота, Padlet, молодші школярі, Нова українська школа, цифровізація.

Organisational and methodological principles of improving the effectiveness of educational work in primary school

Annotation. The article is devoted to the topical issue of improving the effectiveness of educational work in primary school. The paper substantiates the need for a systematic approach to the organisation of educational work, identifies the main organisational and methodological principles of its implementation.

The analysis of the works of scholars proves that the effectiveness of educational work in primary school depends on a clear definition of its goals and objectives, selection of content, forms and methods of educational work, its organisation and control. The main organisational and methodological principles of improving the effectiveness of educational work in primary school include: a systematic approach, consideration of age and psychological characteristics of primary school students, differentiation and individualisation of educational influence,

¹кандидатка педагогічних наук, старший викладач кафедри початкової освіти Факультету педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, Україна, <http://orcid.org/0000-0003-0095-8449>

²здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня освітньої програми 013.00.01 «Початкова освіта» Факультету педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, Україна, <https://orcid.org/0009-0009-1999-4432>

cooperation of teachers, students and parents. By following these organizational and methodological principles, teachers can create an effective learning environment where all students can thrive.

The authors also provides concrete examples of how teachers can implement these principles in their classrooms. Overall, the article is well-written and informative, and it provides valuable insights for teachers on how to improve the effectiveness of educational work in primary school.

The article contains information on specific recommendations for implementing these principles in practice. The main emphasis is placed on the use of the modern online service Padlet in educational work with primary school pupils, its advantages are identified and methodological recommendations for use in the educational work of primary school teachers are provided.

Padlet is a digital tool that can be used for a variety of educational purposes with primary school pupils. It is a virtual bulletin board where students can post text, images, videos, and other types of content. Padlets can be used for individual work, group projects, and class-wide activities.

Keywords: online resources, educational work, Padlet, younger students, New Ukrainian School, digitalisation.

Вступ

Виклики сучасності вимагають від освітньої сфери акцентувати увагу на виховній роботі з майбутнім поколінням. Сучасні учні потребують новітніх підходів до їхнього виховання. У школярів-початківців спостерігається підвищена потреба в увазі до себе, вони більш емоційні та менш емпатійні, більш цифровізовані і мають бажання здобувати знання та розвивати вміння, які знадобляться у їхньому повсякденному житті. Часто через свою неорганізованість вони не вміють керувати своїми емоціями, не стримують занадто бурхливі зовнішні їх прояви, не спроможні співпереживати ближньому та підтримувати один одного. Всьому цьому має їх навчити вчитель, він повинен стати провідником у світ знань та набуття важливих компетентностей, без яких неможливо існувати у XXI столітті. У зв'язку з цим виникає нагальна потреба в оновленні виховної роботи в ЗЗСО.

Перебудова освітнього процесу на демократичних засадах передбачає не лише створення умов для співпраці вчителя та учнів, а й залучення різних навчальних закладів для спільної роботи. Це дозволить забезпечити системність і комплексність виховного процесу, а також підвищити його ефективність.

Аналізуючи праці вчених щодо розв'язання означеної проблеми, визначено плеяду науковців, які опікувалися вивченням виховної роботи в контексті підвищення її ефективності.

Так, учені М. Гриньова [1], О. Коберник [1], Л. Малаканова [1], О. Матвієнко [2]. вважають, що ефективна виховна робота повинна формувати у дітей любов до своєї країни, високий освітній рівень, дотримання моральних норм, повагу до себе та інших людей, а також екологічну свідомість.

Науковці І. Кузьма, О. Янкович зазначають, що метою виховної роботи є не тільки сформувані у школярів поняття «можна» – «не можна», «неправильно» – «правильно», а й зробити вагомий внесок у формування освіченої, талановитої та гармонійно розвиненої особистості. Тому в процесі виховання дітей педагоги повинні уточнювати власні плани роботи та формувати цілісну і послідовну систему дій для досягнення поступових і ефективних результатів [3, с. 187].

Вітчизняні науковці О. Петренко [4], Л. Кондратова [5]. у своїх працях висвітлюють окремі напрями щодо підходів та методів проведення виховних годин. В їхніх роботах

описуються як досягнення теперішньої педагогіки, так і проблеми, які залишаються відкритими для подальшого дослідження та розв'язання.

Досить велика кількість учителів стикаються з проблемами організації виховної роботи в початковій школі на різних етапах її проведення. Це спонукає вчителів шукати різні методи та підходи для проведення виховної роботи, обмінюватися досвідом з колегами, здійснювати самоосвіту. Ця проблема гостро стоїть сьогодні перед педагогічним колективом, потребує подальшого дослідження та створення інструктивно-методичних матеріалів для застосування на практиці.

Під виховною роботою розуміють систематичну та організовану діяльність педагогічних працівників, спрямовану на всебічний розвиток особистості учнів, формування їхніх моральних цінностей, соціальних навичок та виховання громадянської відповідальності.

Відповідно до концепції Нової української школи, в учнів необхідно виховувати відповідальність, повагу до гідності, прав, свободи, законних інтересів людини, пропагувати екологічну культуру, розвивати навички співчуття, співпереживання, доброти, милосердя, толерантності, поваги до родини. Виховний план має бути затверджений спільно з батьками, а оприлюднення різноманітних тем повинно ґрунтуватися на ініціативі та ідеї дітей. Гуманістичні цінності найкраще прищеплювати через конкретні дії. Взагалі це притаманне НУШ: менше слів, більше дії. Допомога конкретній людині означає для дитини більше, ніж слова [6].

Тож сучасна школа – це життєвий простір для дітей. Тут вони не тільки готуються до життя, а живуть ним. Планування виховної роботи має сприяти становленню особистості, налагоджувати стосунки на засадах спільності, співпраці та взаєморозуміння, керуватися думками про самооцінку дітей та демократичний діалог поколінь.

Завдання Нової української школи – забезпечити всебічний розвиток особистості кожного учня, створивши для цього необхідні умови. Реалізація цієї мети покладається на вчителів сучасної школи, які повинні володіти певними компетенціями та вміннями/навичками з теорії та методики організації освітнього процесу, безпосереднього здійснення виховної роботи. Навчання в НУШ має бути організовано таким чином, щоб воно відповідало потребам, інтересам і можливостям школярів, було значущим і цікавим для них, а також заохочувало розвиток і підвищення талантів і здібностей.

Ефективність виховної роботи в початковій школі – це не лише показник успішності учнів у навчанні, але й їхнього гармонійного розвитку як особистостей. Для досягнення високого рівня ефективності виховання в початковій школі важливо враховувати різноманітні аспекти та застосовувати сучасні підходи.

Виховна робота в школі не обмежується лише передачею знань, але і ставить за мету виховання цілісної, гармонійно розвиненої особистості. Це включає в себе організацію виховних заходів, розвиток моральних якостей, формування соціальних навичок, сприяння формуванню позитивних цінностей та культури міжособистісних відносин. Виховна робота є невід'ємною частиною загального навчально-виховного процесу в ЗЗСО.

Аналіз сучасних наукових джерел показує, що дослідження ефективності виховної роботи в початковій школі є доволі актуальною темою. Для її вирішення ми розробили завдання, орієнтовані на різні аспекти виховної діяльності з використанням сучасного онлайн-інструменту Padlet.

Метою цієї статті є визначення і розкриття організаційно-методичних засад підвищення ефективності виховної роботи в початковій школі.

Завдання статті: визначити вплив виховної роботи на розвиток молодшого школяра; дослідити можливості підвищення виховної роботи в початковій школі за допомогою сучасного онлайн-сервісу Padlet.

Результати

Виховний процес у початковій школі є одним із найважливіших напрямів діяльності навчального закладу. Саме в молодшому віці закладаються основи особистості дитини, формуються її ціннісні орієнтації, світогляд, ставлення до себе, інших людей, суспільства. Тому важливо, щоб виховна робота в початковій школі була ефективною, спрямованою на всебічний розвиток і виховання особистості дитини.

Основними організаційно-методичними засадами підвищення ефективності виховної роботи в початковій школі є:

1. Відповідність виховної роботи віковим особливостям учнів початкової школи. Молодші школярі мають свої особливості розвитку, які необхідно враховувати під час організації виховного процесу. Зокрема, вони:
 - мають велику потребу в спілкуванні, взаємодії з дорослими та однолітками;
 - допитливі, схильні до активного пізнання світу;
 - емоційні, легко збуджуються;
 - схильні до наслідування.
2. Системність і послідовність виховного процесу. Виховний процес повинен бути планомірним, цілеспрямованим і послідовним. Він має здійснюватися в усіх сферах життєдіяльності школи: у навчальній діяльності, позаурочній діяльності, житті класного колективу.
3. Участь у виховному процесі всіх учасників освітнього процесу. Виховний процес у початковій школі повинен бути системою взаємодії всіх учасників освітнього процесу: вчителів, учнів, батьків, представників місцевої громади.
4. Використання різноманітних форм і методів виховної роботи. Для досягнення ефективності виховного процесу необхідно використовувати різноманітні форми і методи виховної роботи, які враховують вікові особливості учнів, їхні інтереси та потреби.
5. Особлива увага до особистості дитини. У центрі виховного процесу в початковій школі повинна бути особистість дитини. Виховний вплив має бути спрямований на розвиток індивідуальних здібностей і талантів дитини, формування її самосвідомості та самооцінки.

Реалізація цих організаційно-методичних засад дозволить підвищити ефективність виховної роботи в початковій школі, сприяти всебічному розвитку і вихованню особистості дитини.

Серед заходів, які спрямовані на підвищення ефективності виховної роботи в початковій школі, можна назвати:

- Розробку та впровадження єдиної виховної системи школи, яка визначає мету, завдання, принципи, зміст і форми виховної роботи.
- Створення в школі умов для формування позитивного мікроклімату, атмосфери співпраці та взаєморозуміння між усіма учасниками освітнього процесу.
- Залучення батьків до виховного процесу.
- Впровадження інноваційних форм і методів виховної роботи, які відповідають сучасним вимогам і потребам дітей.

Важливо, щоб виховна робота в початковій школі була спрямована на формування у молодших школярів таких особистісних якостей, як:

- любов до України, її культури та традицій;

- шанобливе ставлення до інших людей, незалежно від їхньої національності, мови, релігії;
- громадська активність, готовність брати участь у розв'язанні проблем суспільства;
- справедливість, відповідальність, порядність;
- самодисципліна, уміння керувати своїми емоціями;
- готовність до навчання та самоосвіти;
- здоровий спосіб життя.

Формування таких якостей є запорукою успішного майбутнього молодших школярів.

З врахуванням активного впровадження в освітній процес цифровізації, на наш погляд, варто підтримувати цей підхід не лише щодо навчання, а й виховання. Саме тому під час взаємодії з учнями дієвим буде використання інтернет-сервісу Padlet як сучасного інструменту у реалізації виховної роботи вчителя початкової школи.

Особливостями інтернет-сервісу Padlet, як інструменту для створення онлайн-дошок, на яких можна розміщувати різноманітні типи контенту (текст, зображення, відео, посилання, файли), є його використання для різних цілей, зокрема, для навчання, виховання, комунікації, творчості.

У виховній роботі вчителя початкової школи Padlet можна використовувати для реалізації таких завдань:

1. Формування позитивного мікроклімату в класі. На дошці Padlet можна розміщувати мотивуючі повідомлення, нагадування про правила поведінки, інформацію про важливі події в житті класу. Наприклад, можна створити дошку «Наш клас», на якій розміщувати фотографії учнів, їхні досягнення, творчі роботи.
2. Розвиток творчих здібностей учнів. Padlet можна використовувати для організації різних творчих конкурсів, наприклад, конкурсу малюнків, віршів, пісень. На дошці можна розміщувати роботи учнів, а також відгуки інших учнів та вчителя. Це допоможе учням відчувати свою значимість, розвинути творчі здібності, навички комунікації.
3. Формування ціннісних орієнтацій учнів. На дошці Padlet можна розміщувати інформацію про важливі цінності, як: добро, справедливість, патріотизм, любов, дружба тощо. Наприклад, про любов до України, повагу до інших людей, дотримання моральних норм. Можна створити дошку «Наші цінності», на якій розміщувати цитати, вірші, статті про цінності, які є важливими для кожної людини та дитини.
4. Залучення батьків до виховного процесу. Padlet можна використовувати для створення спільних дошок з батьками. На таких дошках можна розміщувати інформацію про життя класу, виховні заходи, корисні поради. Батьки матимуть змогу не лише ознайомитися з діяльністю класу, а й прокоментувати її, запропонувати свої варіанти організації життєдіяльності тощо. Це допоможе залучити батьків до виховного процесу, підвищити їхню активність.

Можливості онлайн-сервісу Padlet є невичерпними, акцентуючи увагу на його значенні у підвищенні ефективності виховної роботи, можемо зазначити низку переваг:

- Можливість створювати різноманітні дошки з різним контентом.
- Легкість у використанні. Padlet доступний для використання в будь-якому браузері.
- Можливість спільної роботи. Дошки Padlet можна відкривати для всіх або для обмеженого кола користувачів.

Інтернет-сервіс Padlet є ефективним інструментом для проведення групових досліджень або проєктів під час дистанційного навчання. Групове навчання є

поширеним методом навчання для учнів усіх рівнів, і Padlet може допомогти школярам ділитися своїми ідеями та результатами досліджень один з одним.

Учні можуть використовувати Padlet для створення спільної дошки для обговорення ідей та результатів дослідження. Це допоможе їм координувати свої зусилля та уникнути дублювання роботи. На дошці вони можуть додавати посилання на веб-сайти, фотографії, відео та інші джерела інформації, які вони знайшли під час дослідження. Вони також можуть додавати свої власні думки та коментарі.

Учні можуть використовувати Padlet для зберігання та організації інформації, яку вони знайшли під час дослідження. Це допоможе їм залишатися в курсі своїх знань і легко знаходити потрібну інформацію.

Учні можуть використовувати Padlet для створення презентації своїх досліджень. Це допоможе їм візуалізувати свої ідеї та ефективно донести їх до інших. Після того, як учні створять свою дошку, вони можуть запросити однокласників або вчителя до спільної роботи над нею. Це дозволяє школярам обмінюватися ідеями та відгуками, створювати спільний продукт.

Як бачимо, Padlet – це зручний і ефективний інструмент, який можна використовувати для реалізації різних завдань у навчальній та виховній роботі вчителя початкової школи.

Завдяки цьому сервісу учні набагато активніше беруть участь у обговоренні різних тем, що позитивно впливає на їхню навчальну успішність. Науковці Н. Гущина, О. Співаковський, В. Коткова стверджують, що за допомогою Padlet учні можуть більш ефективно брати участь у діяльності класу. Пояснюється це тим, що вони можуть ставити запитання та обговорювати складні теми зі своїм учителем та іншими однокласниками, розміщуючи їх на дошці Padlet [7, с. 15].

Інтернет-сервіс Padlet є потужним інструментом, який може бути використаний для підвищення ефективності виховної роботи у 3-му класі. Ось деякі можливості Padlet:

1. Створення віртуальної дошки для обговорень. Учителі можуть створювати дошки для обговорення тем, які стосуються виховання, а учні додаватимуть свої думки, питання, враження, роблячи внесок у спільний діалог.
2. Створення дошки для проєктів та групової роботи. Вчителі можуть створювати окремі дошки для групової роботи над виховними проєктами, а учні будуть об'єднуватися в групи, обмінюватися думками, ідеями та спільно створювати групові проєкти до вивченої теми.
3. Використання дошки під час дистанційного навчання. Цей сервіс дозволяє проводити виховні заходи та взаємодіяти з учнями в онлайн-режимі. Тут учителі можуть надсилати завдання, відео або ребуси для самостійного вивчення та обговорення.
4. Залучення батьків до виховної роботи. Вчителі можуть розміщувати завдання, які учні робитимуть з батьками. Завдяки цьому відбувається взаємодія вчителя з учнями, вчителя з батьками та учнів з батьками.
5. Віртуальні виставки та презентації. Учні можуть розміщувати свої, власне створені презентації, проєкти, а вчитель може використовувати сервіс для проведення виховних ініціатив та досягнень класу.
6. Мапування ідей та цілей. Це створення візуальної мапи ідей та цілей класу, які учні повинні досягти протягом виховного заходу.
7. Взаємодія та підтримка. Учні можуть обмінюватися думками, висловлювати вдячність один одному чи ділитися позитивним досвідом, а вчителі можуть використовувати Padlet як інструмент для виявлення та відзначення досягнень учнів.

Отже, інтернет-сервіс Padlet у поєднанні з виховними методиками може стати потужним засобом організації та підвищення ефективності виховної роботи в 3-му класі, створюючи сприятливе середовище для взаємодії та творчості. Використання Padlet у 3-му класі може значно розширити можливості виховної роботи, забезпечуючи інтерактивність, співпрацю та залучення учнів до навчального процесу. Адже він володіє численними можливостями, які можуть бути використані для підвищення ефективності виховної роботи у 3-му класі.

На дошці розміщені досить цікаві теми, які були розроблені для проведення занять із застосуванням різних вправ та методик. Ці вправи можна використовувати як під час виховної роботи, так і на уроках. Електронна дошка Padlet має безліч переваг, а саме:

- має український інтерфейс;
- доступний як учителям, так і учням;
- має готові шаблони, які можна легко використовувати під час оформлення зібраної інформації;
- можна додавати різні файли, зображення, посилання тощо;
- можна запрошувати інших учасників для співпраці;
- портативний – доступні IOS, Android і Kindle додатки;
- приватний і безпечний.

Але цей сервіс має й свої недоліки: без реєстрації створена дошка може редагуватися лише протягом 24 годин; має певні преміум плани для шкіл, індивідуальні та для бізнесу, за які потрібно платити; відсутня робота з електронною поштою [8, с. 64].

Основними напрямками використання дошки є: збір ідей для проєктів; створення та захист проєктів; перегляд та відбір контенту на певні теми; обмін інформацією з її підтримкою; дошка для розміщення навчальної інформації, системи зберігання документів; інтерактивні завдання; оперативний зворотний зв'язок, опитування, створення mind-map. За допомогою сервісу Padlet можна знайти вже готові електронні дошки, які містять завдання з виховної роботи у 3-му класі, а саме – різні форми, методи та завдання до таких тем: «Міжнародний день толерантності», «Моя сім'я найкраща в світі», «Міжнародний день миру». Електронні дошки, які створені на сервісі Padlet, а саме – методи, форми та завдання, можна використовувати як під час проведення занять у класі, так і під час дистанційного навчання. Вона слугує як наочний матеріал у процесі проведення виховної роботи. Саме тому нашим головним завданням є навчити або допомогти вчителям створювати такі електронні дошки [9].

Щодо переваг сервісу, то вони свідчать про те, що використання дошки Padlet полегшує роботу вчителів під час проведення виховної роботи в початкових класах. Сервіс також допомагає вчителям виявляти труднощі, з якими стикаються учні під час навчання. Таким чином, використання сервісу Padlet як інтерактивного засобу в освітньому процесі сприяє ефективному підбору інформаційних матеріалів, ілюстрацій, які зацікавлять учнів. Тому віртуальна дошка Padlet може бути раціонально та продуктивно використана в навчальних закладах для підвищення ефективності виховної роботи. Подальші дослідження потребують детального опитування та уточнення розробки інструментів для підвищення ефективності виховної роботи в початкових класах з урахуванням рекомендацій Нової української школи.

Отже, організаційно-методичні засади виховної роботи в початковій школі мають вирішальне значення для формування особистості учня та його соціальних навичок. Індивідуалізація підходу, співпраця з батьками, культура спілкування, розвиток соціальних навичок, застосування інноваційних методів та системний підхід допомагають створити сприятливе середовище для повноцінного розвитку кожного учня. Також ефективність виховної роботи в початковій школі визначається

комплексом заходів, спрямованих на розвиток особистості, формування цінностей та соціальних навичок. Сучасний учитель повинен бути не лише фахівцем у своїй галузі, але й вміти створювати стимулююче та підтримуюче середовище для розвитку кожного учня.

Список використаних джерел

1. Гриньова М. В., Коберник О. М., Малаканова Л. В., Сорокіна Г. Ю. Основи сучасного виховання: навч. посіб. М. В. Гриньова, О. М. Коберник, Л. В. Малаканова, Г. Ю. Сорокіна. Полтава: ПП «Астроя», 2015. 345 с.
2. Матвієнко О. В. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх педагогів до виховної діяльності. Івано-Франківськ: НАІР, 2015. 275 с.
3. Янкович О., Кузьма І. Освітні технології у початковій школі. Тернопіль, 2018. 266 с.
4. Петренко О. Б., Баліка Л. М., Ваколюк А. М., Гринькова Н. М., Стельмашук Ж. Г. Актуальні проблеми освіти і виховання: навч.-метод. посіб. Рівне: РДГУ, 2020. 116 с.
5. Кондратова Л. Виховна робота в школі тренінги для вчителів. Вид-во Ранок, 2017. 160 с.
6. Концепція Нової української школи. 2016. URL: <http://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf>
7. Гущина Н. І. Розвиток цифрової компетентності вчителів початкових класів в умовах формальної та неформальної освіти: збірник спецкурсів. К.: Видавничий дім «Освіта», 2018. 24 с.
8. Гущина Н. І. Нова українська школа: використання інформаційнокомунікаційних технологій у 3–4 класах закладів загальної середньої освіти: навч.-метод. посіб. К.: Видавничий дім «Освіта», 2020. 112 с.
9. Богосвятська А.-М. І. Сучасний урок: скарбничка прийомів рефлексії. Тернопіль: Вид-во «Підручники і посібники», 2019. 64 с.